

Παραμένουν οι ανισότητες στην ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας

του Γιάννη Τσιφόρου

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που δημοσίευσε πρόσφατα η στατιστική αρχή σχετικά με την εξέλιξη ορισμένων κρίσιμων μεγεθών που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών παραμένουν, μια και η Αττική με την Κεντρική Μακεδονία εξακολουθούν να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος και με σημαντική απόσταση από τις άλλες περιφέρειες.

Σύμφωνα με τις αναφερόμενες εκτιμήσεις, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της χώρας, σε τρέχουσες τιμές, μετά την πτώση της κατά το 2020 (-8,7%), κυρίως εξαιτίας των επιπτώσεων των μέτρων της πανδημίας, ανέκαμψε το 2021, ανερχόμενη σε τρέχουσες τιμές σε 158,16 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+9,3%), αν και παραμένει μικρότερη σε σύγκριση με το 2019.

Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ΑΠΑ (47,9% το 2021), με δεύτερη κατά σειρά την Κεντρική Μακεδονία (13,7%), ενώ ακολουθούν από απόσταση η Θεσσαλία, η Στερεά Ελλάδα, η Κρήτη και η Πελοπόννησος.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ

απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα ανήλθε σε 499.500 άτομα το 2021, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+3,8%), αλλά με οριακή μεταβολή σε σύγκριση με το 2019

Ωστόσο, τα μερίδια συμμετοχής της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας στην ΑΠΑ της χώρας διατηρήθηκαν σε υψηλό επίπεδο, καλύπτοντας αθροιστικά το μεγαλύτερο μέρος (61,6% το 2021), αναλογία που παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο στο διάστημα της τριετίας 2019-2021.

Αντίθετα, σημαντική μείωση παρουσίασε στο ίδιο διάστημα η αξία της ΑΠΑ στη Δυτική Μακεδονία (-5%) και στις νησιωτικές περιφέρειες, ιδιαίτερα στα Ιόνια Νησιά (-9,1%), στο

Κατανομή ΑΠΑ ανά περιφέρεια 2019-2021 (αξίες σε τρέχουσες τιμές)							
Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)	Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)
	Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)			Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)	
Αττική	75.711	47,9	76.214	Αν. Μακ.-Θράκη	6.201	3,9	6.016
Κ. Μακεδονία	21.712	13,7	21.705	Ν. Αιγαίο	5.025	3,2	5.508
Θεσσαλία	8.253	5,2	8.095	Ήπειρος	3.443	2,2	3.431
Στ. Ελλάδα	8.087	5,1	7.425	Δ. Μακεδονία	3.218	2,0	3.387
Κρήτη	7.737	4,9	8.017	Ιόνια Νησιά	2.551	1,6	2.805
Πελοπόννησος	7.122	4,5	7.129	Β. Αιγαίο	2.121	1,3	2.191
Δ. Ελλάδα	6.979	4,4	6.975	Σύνολο χώρας	158.160	100,0	158.899

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

Κατανομή απασχόλησης ανά περιφέρεια 2019-2021							
Περιφέρειες	2021*		2019 Άτομα	Περιφέρειες	2021*		2019 Άτομα
	Άτομα	Μερίδιο (%)			Άτομα	Μερίδιο (%)	
Αττική	1.823.969	38,9	1.856.456	Αν. Μακ.-Θράκη	233.691	5,0	236.534
Κ. Μακεδονία	760.058	16,2	765.250	Ν. Αιγαίο	162.775	3,5	174.025
Θεσσαλία	301.883	6,4	301.234	Ήπειρος	130.060	2,8	131.283
Κρήτη	280.744	6,0	286.734	Δ. Μακεδονία	97.729	2,1	97.831
Δ. Ελλάδα	259.648	5,5	258.163	Ιόνια Νησιά	94.894	2,0	98.644
Στ. Ελλάδα	224.644	4,8	223.970	Β. Αιγαίο	76.078	1,6	78.357
Πελοπόννησος	241.044	5,1	243.475	Σύνολο χώρας	4.687.218	100,0	4.751.956

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

Κατανομή επενδύσεων ανά περιφέρεια 2019-2021 (αξίες σε τρέχουσες τιμές)							
Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)	Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)
	Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)			Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)	
Αττική	8.207	34,0	6.974	Αν. Μακ.-Θράκη	1.220	5,0	1.044
Κ. Μακεδονία	3.500	14,5	2.695	Ν. Αιγαίο	890	3,7	917
Στ. Ελλάδα	1.834	7,6	1.221	Ήπειρος	824	3,4	578
Κρήτη	1.744	7,2	1.393	Δ. Μακεδονία	821	3,4	731
Θεσσαλία	1.548	6,4	1.189	Β. Αιγαίο	479	2,0	385
Πελοπόννησος	1.396	5,8	1.036	Ιόνια Νησιά	460	1,9	413
Δ. Ελλάδα	1.241	5,1	1.019	Σύνολο χώρας	24.165	100,0	19.595

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

Νότιο Αιγαίο (-8,8%) και σε μικρότερο βαθμό στο Βόρειο Αιγαίο, ενώ κάμψη παρουσίασαν τα μερίδια συμμετοχής τους, με το Βόρειο Αιγαίο να εξακολουθεί να παρουσιάζει τη χαμηλότερη επίδοση (1,3%). Ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε το 2021 σε 4,68 εκατομμύρια άτομα, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος, αν και παραμένει μικρότερος σε σύγκριση με το 2019.

Στο διάστημα της τριετίας 2019-2021, η απασχόληση σημείωσε κάμψη στην Αττική, αλλά το μερίδιό της παρέμεινε υψηλό (38,9%), με δεύτερη στη σειρά την Κεντρική Μακεδονία (16,2%). Όπως φαίνεται, οι δύο αυτές περιφέρειες εξακολουθούν να αποτελούν τους σημαντικότερους εργοδότες, καλύπτοντας αθροιστικά το 55% της απασχόλησης της χώρας.

Σημειώνεται, όμως, ότι στο διάστημα της τριετίας 2019-2021 η απασχόληση σημείωσε μείωση στην Κρήτη (-2,1%) και στις άλλες νησιωτικές περιφέρειες της χώρας, ιδιαίτερα στο Νότιο Αιγαίο (-6,5%), στα Ιόνια Νησιά (-3,8%) και στο Βόρειο Αιγαίο (-2,9%). Μειώθηκε, εξάλλου, παραμένει το μερίδιό της απασχόλησης στη Δυτική Μακεδονία, στα Ιόνια

Νησιά και στο Βόρειο Αιγαίο, που εξακολουθεί να παρουσιάζει τη μικρότερη επίδοση (1,6%).

Ανάλογες ανισότητες καταγράφονται στο μέγεθος και την αναλογία των επενδύσεων μεταξύ των περιφερειών. Οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιο κεφαλαίου της χώρας, σε τρέχουσες τιμές, ανήλθαν το 2021 σε 24,16 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+21,2%), ενώ στο διάστημα της τριετίας 2019-2021 η μεγαλύτερη άνοδος σημειώθηκε στις περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (+50%), Ήπειρου (43%) και Πελοποννήσου (+35%).

Μικρότερη, ωστόσο, ήταν η άνοδος των επενδύσεων στα Ιόνια Νησιά και στη Δυτική Μακεδονία, ενώ αρνητική ήταν η μεταβολή στο Νότιο Αιγαίο (-2,9%). Η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία εξακολουθούν να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο στις επενδύσεις (45,5% αθροιστικά το 2021), ενώ ιδιαίτερα χαμηλά παρέμεινε η συμμετοχή στο Βόρειο Αιγαίο (2%) και στα Ιόνια Νησιά (1,9%).

Σημειώνεται, πάντως, ότι οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο, μια και σε όλες σχεδόν τις χώρες

του Αιγαίο και σε μικρότερο βαθμό στην Κρήτη, τη Δυτική Μακεδονία και τη Δυτική Ελλάδα. Αντίθετα, κάμψη σημειώθηκε στην Κεντρική Μακεδονία (-1,3%), ενώ αισθητή ήταν η μείωση στην Αττική (-7,7%) και στο Βόρειο Αιγαίο (-5,3%).

Οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιο κεφαλαίου στον αγροτικό τομέα, σε τρέχουσες τιμές, ανήλθαν σε 2,23 δισ. ευρώ το 2021, παρουσιάζοντας σημαντική άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+20%), αν και μικρότερη σε σύγκριση με το 2019 (+7,3%).

Στο διάστημα της τριετίας 2019-2021 καταγράφηκε άνοδος των επενδύσεων στον αγροτικό τομέα στις περισσότερες περιφέρειες της χώρας, με εξαίρεση το Νότιο Αιγαίο και την Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, στις οποίες σημειώθηκε μείωση (-4,6% και -2% αντίστοιχα).

Η Κεντρική Μακεδονία και η Θεσσαλία το 2021 κάλυψαν το μεγαλύτερο μέρος (36,4% αθροιστικά), αναλογία που διατηρήθηκε σχεδόν στο ίδιο επίπεδο στο διάστημα της αναφερόμενης τριετίας. Ωστόσο, στις νησιωτικές περιφέρειες της χώρας (Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο, Ιόνια Νησιά), το μερίδιό τους στις επενδύσεις παρέμεινε ιδιαίτερα χαμηλό στο ίδιο συγκριτικό διάστημα.

Όπως φαίνεται, η οικονομική δραστηρι-

ότητα στον αγροτικό τομέα σε όρους προστιθέμενης αξίας και επενδύσεων συγκεντρώνεται στις ηπειρωτικές περιφέρειες της χώρας, κυρίως στην Κεντρική Μακεδονία και τη Θεσσαλία, σε αντίθεση με τις νησιωτικές περιφέρειες (Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο και Ιόνια Νησιά), που εξακολουθούν να παρουσιάζουν πολύ χαμηλή επίδοση.

Γενικότερα, πάντως, η αντιμετώπιση των ανισοτήτων στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας προϋποθέτει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων πολιτικής για τη στήριξη των περιφερειών που παρουσιάζουν υστέρηση και χαμηλή ανταγωνιστικότητα.

Κρίσιμες προτεραιότητες στην κατεύθυνση αυτή αποτελούν, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση των βασικών υποδομών, η δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος στις επιχειρήσεις με την άρση χωροταξικών και άλλων εμποδίων στην αδειοδότηση και τη λειτουργία τους, η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων των αναπτυξιακών προγραμμάτων και των χρηματοδοτικών εργαλείων, αλλά και η ενίσχυση της εξωστρέφειας, μια και, όπως έχει επισημανθεί (στοιχεία ΣΕΒΕ, 22/3/2023), τρεις μόνο περιφέρειες της χώρας (Αττική, Κεντρική Μακεδονία και Πελοπόννησος) κάλυψαν το 82% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών το 2021.

Κατανομή ΑΠΑ αγροτικού τομέα ανά περιφέρεια 2019-2021 (αξίες σε τρέχουσες τιμές)							
Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)	Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)
	Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)			Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)	
Κ. Μακεδονία	1.352	20,3	1.455	Δ. Μακεδονία	338	5,1	336
Θεσσαλία	1.120	16,8	999	Ήπειρος	322	4,8	310
Πελοπόννησος	672	10,1	759	Αττική	298	4,5	301
Δ. Ελλάδα	655	9,8	751	Ν. Αιγαίο	117	1,7	145
Κρήτη	604	9,1	576	Ιόνια Νησιά	95	1,4	131
Στ. Ελλάδα	525	7,9	591	Β. Αιγαίο	89	1,3	116
Αν. Μακ.-Θράκη	485	7,3	512	Σύνολο χώρας	6.673	100,0	6.983

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

Κατανομή απασχόλησης αγροτικού τομέα ανά περιφέρεια 2019-2021							
Περιφέρειες	2021*		2019 Άτομα	Περιφέρειες	2021*		2019 Άτομα
	Άτομα	Μερίδιο (%)			Άτομα	Μερίδιο (%)	
Κ. Μακεδονία	91.280	18,3	92.505	Ήπειρος	22.320	4,5	22.270
Πελοπόννησος	64.837	13,0	65.172	Δ. Μακεδονία	17.261	3,5	16.735
Θεσσαλία	61.978	12,4	61.364	Αττική	13.657	2,7	14.798
Αν. Μακ.-Θράκη	56.926	11,4	57.324	Ιόνια Νησιά	10.677	2,1	10.233
Δ. Ελλάδα	54.688	10,9	53.598	Ν. Αιγαίο	10.452	2,1	10.073
Κρήτη	44.898	9,0	43.555	Β. Αιγαίο	8.878	1,8	9.372
Στ. Ελλάδα	41.634	8,3	41.656	Σύνολο χώρας	499.485	100,0	498.653

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

Κατανομή επενδύσεων αγροτικού τομέα ανά περιφέρεια 2019-2021 (αξίες σε τρέχουσες τιμές)							
Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)	Περιφέρειες	2021*		2019 Αξία (εκατ. €)
	Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)			Αξία (εκατ. €)	Μερίδιο (%)	
Κ. Μακεδονία	513	23,0	471	Ήπειρος	107	4,8	98
Θεσσαλία	299	13,4	264	Δ. Μακεδονία	103	4,6	89
Αν. Μακ.-Θράκη	240	10,7	245	Β. Αιγαίο	62	2,8	56
Πελοπόννησος	224	10,0	202	Ν. Αιγαίο	45	2,0	47
Κρήτη	219	9,8	201	Ιόνια Νησιά	38	1,7	34
Δ. Ελλάδα	191	8,6	186	Αττική	32	1,4	30
Στ. Ελλάδα	160	1,6	158	Σύνολο χώρας	2.233	12,5	2.081

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Περιφερειακοί Λογαριασμοί, 31/1/2024. (*) Προσωρινά στοιχεία

της ΕΕ καταγράφονται μεγάλες αποκλίσεις στα αναπτυξιακά μεγέθη. Στην Ελλάδα, ωστόσο, φαίνεται να μεγεθύνονται οι ανισότητες, σε βάρος κυρίως των νησιωτικών περιφερειών στο Αιγαίο και στα Ιόνια Νησιά.

Οι μεταβολές στον αγροτικό τομέα

Στον αγροτικό τομέα, η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ), σε τρέχουσες τιμές, περιορίστηκε το 2021 σε 6,67 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση ως προς το προηγούμενο έτος (-1,4%), αλλά και σε σχέση με το 2019 (-4,4%). Η Κεντρική Μακεδονία εξακολουθεί να καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ΑΠΑ του αγροτικού τομέα της χώρας (37,1% αθροιστικά) και με αύξησή του σε σύγκριση με το 2019 (34,3%).

Αντίθετα, η συμμετοχή περιορίστηκε σε πολύ χαμηλό επίπεδο στο Νότιο Αιγαίο και τα Ιόνια Νησιά, ενώ το Βόρειο Αιγαίο εξακολουθεί να παρουσιάζει τη χειρότερη επίδοση (1,3%). Ο αριθμός των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα ανήλθε σε 499,5 χιλιάδες άτομα το 2021, παρουσιάζοντας άνοδο ως προς το προηγούμενο έτος (+3,8%), αλλά με οριακή μεταβολή σε σύγκριση με το 2019. Η Κεντρική Μακεδονία εξακολουθεί να καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης (18,3% το 2021), με δεύτερη στη σειρά την Πελοπόννησο (13%).

Στο διάστημα, πάντως, της τριετίας 2019-2021, η απασχόληση στον αγροτικό τομέα παρουσίασε άνοδο στα Ιόνια Νησιά, στο Νό-